
Absolventů přibývá. Budou se mít hůř

Absolventů přibývá. Budou se mít hůř

Praha/Ústí nad Labem, 22. 9. 2005

Českým vysokoškolákům mohou v západní Evropě závidět: zažívají zlatou éru.

I když tuzemské vysoké školy dnes přijímají téměř polovinu daného populačního ročníku, na trhu práce je diplomovaných absolventů stále nedostatek. Díky tomu se těší výhodám, jež jsou dnes už v Evropě ojedinělé: oproti méně vzdělaným občanům mají zdaleka nejnižší vyhlídky na nezaměstnanost, pobírají vysoce nadprůměrné platy a práci si mohou vybírat.

Z čerstvé studie, kterou vypracoval Jan Koucký, člen Výboru pro vzdělání OECD a poradce ministryně školství, přitom jednoznačně vyplývá, že ve vyspělých evropských zemích tomu tak není.

"Podobné je to pouze v dalších státech bývalého východní bloku, například v Maďarsku, na Slovensku, v Polsku," říká Koucký, který řídí Středisko vzdělávací politiky při Univerzitě Karlově. "Příčinou tohoto jevu je rychlý rozvoj ekonomiky a současně obrovský nedostatek vysokoškoláků."

Být nad průměrem

Analýza ukazuje, že tuzemští vysokoškoláci pobírají o 70 procent vyšší mzdu, než je celorepublikový průměr. Ovšem v Dánsku mají mzdu vyšší než průměr jen o necelých 20 procent, jen o 23 procent lépe než "většina" jsou na tom absolventi norských vysokých škol. Jak dánské, tak norské vysoké školství ovšem nezažilo "hubená léta" jako české školy v období komunismu. Ještě v roce 1990 byly schopny přijmout pouhých 27 tisíc studentů. Pro srovnání - loni už to bylo přes 70 tisíc uchazečů.

Ministerstvo školství má navíc na stole čerstvě přijatý Dlouhodobý záměr rozvoje vysokých škol, který počítá ještě s dalším přílivem studentů - a peněz - pro tuto oblast. Plán, který má redakce k dispozici, klade důraz na větší členění studia tak, aby školy mohlo opouštět větší množství bakalářů. "Do roku 2010 by v terciárním sektoru - tedy na vyšších a vysokých školách - mělo být až 55 procent mladých lidí," říká náměstek ministryně pro oblast vysokých škol Petr Kolář. V absolutních číslech by v roce 2010 mělo být v zemi 330 tisíc studentů vysokých škol, dnes je to 276 tisíc.

Výhoda na 20 let

S tím, jak bude s titulem odcházet ze škol více lidí, se zároveň postavení vysokoškoláků jako celku postupně zhorší. Nebude to rychlý pád. "Ročně se obměňuje jen kolem dvou procent pracovníků - tedy lidí, kteří odcházejí do důchodu a jsou naopak nahrazováni těmi, kdo na pracovní trh nově přicházejí. Za deset let se tedy obmění jen asi dvacet procent všech pracovních sil," upozorňuje Koucký. Přestože tedy podíl vysokoškoláků razantně stoupne, stejně potrvá deset až dvacet let, než jimi začne být trh práce nasycen. Dnes tak mají na trhu práce oproti českému průměru až o osmdesát procent lepší vyhlídky, že se neocitnou bez práce. Statistiky Ministerstva práce a sociálních věcí ukazují, že bez zaměstnání jsou zhruba jen dvě procenta z nich. A toto číslo se v čase nijak výrazně nemění.

"Trochu se mění složení nezaměstnaných vysokoškoláků podle oborů, ale procento je víceméně stejné," přitakává například Jaroslav Lejčec, vedoucí oddělení rekvalifikací Úřadu práce v Ústí nad Labem. Ke 20. září měli na Ústecku, které je - pokud jde o nezaměstnanost - vždy nad celorepublikovým průměrem, v evidenci pouze 187 vysokoškoláků bez práce.

"Pokud mám zkušenost, s výjimkou uchazečů o zaměstnání nad padesát let věku, nemají u nás v regionu absolventi vysokých škol problém sehnat práci," soudí Jaroslav Lejčec. "Většinou ji seženou přímo v oboru, který studovali," dodává.

Ony necelé dvě stovky vysokoškoláků bez práce přičítá zejména nevhodné personální politice firem: "Dávají zkrátka přednost mladším uchazečům. Snažíme se tomu čelit rekvalifikačními kursy, v nichž zájemce o práci starší padesáti let učíme základům práce na počítači."

Podobná situace je i v Jeseníku; tamní úřad práce eviduje nyní jen 2,2 procenta diplomovaných bez zaměstnání.

"Jsou mezi nimi lidé, kteří budou odcházet do důchodu. A pak absolventi oborů, které jsou v regionu neuplatitelné. Třeba umělecké a historické vědy, knihovnictví a podobně," vypočítává Zdeněk Vrtný, vedoucí odboru trhu práce na jesenickém pracovním úřadu.

Kdo koho vytlačí

Zhruba za zmíněných dvacet let nastane situace, známá už v současnosti ve většině zemí OECD. "Vysokoškolské vzdělání bude pouze nezbytnou, ale zdaleka ne postačující podmínkou pro dobré uplatnění na trhu práce," říká expert OECD Jan Koucký. Budou muset prokazovat další důležité dovednosti - aktivně ovládat cizí jazyky, práci s počítačem, umět řídit lidi, pracovat v týmu a podobně.

A také se budou muset smířit s tím, že se jim výběr - pro koho budou pracovat - rapidně sníží. Častěji budou muset nastupovat na místa, která dříve běžně zastávali středoškoláci.

"Z některých profesí už dnes vysokoškoláci středoškoláky vytlačují. Nastupují do různých reklamních agentur, jsou z nich obchodníci, asistenti, poradci...", dokládá Koucký. "Z vývoje zemí OECD je zjevné, že tento trend bude pokračovat."
Simona Holecová